

# Vesentlig om utviklingshemning

Jan Petter Gitlesen

Økonom ved UiS og far til ei jente med utviklingshemning



Børge Holden | **Psykiske lidelser og utviklingshemning** *Atferdsanalytisk forståelse og behandling*. Gyldendal Akademisk, 2008. 289 sider

Undersøkelser tyder på at opp mot 40 prosent av voksne med utviklingshemning mediseres mot psykiske lidelser. Likevel er det få psykologer som har spesiell kompetanse på psykiske lidelser blant personer med utviklingshemning.

Børge Holden har gjennom sin stilling i habiliteringstjenesten i Hedmark drøyt tjue års erfaring i arbeidet med psykisk utviklingshemning og store personlighetsavvik og har publisert mye om dette fagfeltet.

Boken er todelt. Kapitlene 1–9 gjennomgår generelle forhold. Kapitlene 10–15 omfatter eksempler på diagnostikk og behandling av ulike psykiske lidelser.

Holden starter generelt med å problematisere begrepet *psykisk utviklingshemning*. Den store forskjellen i funksjonsnivå blant personer med utviklingshemning tillegges stor vekt. Holden innfører begrepet *vesentlig utviklingshemning*, der skillet i stor grad defineres av personers språklige funksjonsnivå. Et slikt skille er ofte avgjørende, spesielt ved behandling innenfor psykisk helsevern. Språket gir muligheter til å meddele problemer, tanker og følelser, noe som er viktig ved diagnostikk og behandling. Når det gjelder psykologisk diagnostikk og behandling, har velfungerende med utviklingshemning mest til felles med mennesker uten funksjonshemning. Men manglende språk begrenser personens muligheter til å formidle tanker og følelser. Språkmangel setter begrensninger

på hvilke diagnoser personen kan ha, og gjør naturlig nok at samtale ikke er like egnet verken i diagnostikk eller behandling. For denne gruppen argumenterer Holden for å benytte funksjonell analyse. Funksjonelle analyser består i å observere personen for å finne sterke antakelser om forhold som skaper de unormale og problematiske reaksjonene. Videre ser en på konsekvensene av personens unormale reaksjoner. Stikkordet er miljøforklaringer. Når Holden sier miljø, mener han langt mer enn omgivelsene til personen. Han trekker inn selve den biologiske kroppen, i tillegg til personens tanker og følelser. Den funksjonelle analysen blir en tverrfaglig tilnærming hvor rent kroppslige plager må vektlegges like mye som ytre forhold og tanker og følelser.

Holden kommer flere steder tilbake til den essensielle forskjellen mellom diagnoser i somatikken og psykisk helsevern. I somatikk er diagnosen årsak til lidelsen, mens de psykiatriske diagnosene mer er atferdsbeskrivelser. I somatikk følges diagnosen oftest av en anbefalt behandling. Slik er det sjeldnere i psykisk helsevern.

Forfatteren er bekymret for legers begrensede kjennskap til personer med vesentlig utviklingshemning. Dette fører i for stor grad til at medisinerer blir førstevalget hvis det oppstår problematiske endringer i personens oppførsel. Mange tar ikke tilstrekkelig hensyn til at personen kan ha mange og gode grunner for sin oppførsel.

Det er ikke uvanlig med feilbehandling i forbindelse med psykiske lidelser hos personer med utviklingshemning. Utdanningssystemet sikrer ikke tilstrekkelig kompetanse på dette feltet, og helsevesenet mangler kvalitetssikringssystemer. Derfor bør de som jobber med problematikken, selv skaffe seg kunnskap om psykisk helse og behandling av psykiske lidelser blant personer med utviklingshemning. Boken representerer en god opplæringsmulighet.

Fokuset på funksjonell analyse gjør boken relevant for alle som arbeider med problematferd eller forebygging av slik oppførsel – også utenom psykisk helsevern.

Skal en finne tilsvarende litteratur, nytter det ikke å lete blant norske tittler.